

Katolická církev ve světle Věstníku katolického duchovenstva

Martin Weis

Úvod

V této studii předkládám na základě sondy do článků i úředních zpráv *Věstníku katolického duchovenstva* vydávaného Státním úřadem pro věci církevní v Praze obraz náboženského života katolické církve tak, jak se jevil jeho čtenáři – řadovému duchovnímu. Tam, kde je to možné, stavím do protikladu na jednu stranu propagandistická tvrzení plná dezinformací, polopравd či vyslovených lží, a na druhou stranu strohou řeč archivních dokumentů převážně z fondu Jč KNV v Českých Budějovicích a ONV jednotlivých okresů jihočeského regionu – referátů pro věci církevní, čili situaci, jak ji tehdejší duchovní prožíval ve svém běžném životě.

1. ZASTAVENÍ CÍRKEVNÍHO TISKU

Proslulý český církevní historik Václav Vaško, který ve svých publikacích mapuje nezákonné praktiky zločinného komunistického systému vůči katolické církvi, konstatuje, že parlamentní volby v Československu v roce 1946 potvrdily Komunistické straně Československa její přednostní pozici ve státě jako nejsilnější politické straně. Následně propukla vládní krize, která v únoru roku 1948 vyústila v demisi většiny nekomunistických ministrů. Komunistická strana za podpory odborů zorganizovala manifestaci na Staroměstském náměstí v Praze, založila lidové milice coby ozbrojenou složku strany a vytvořila tzv. Akční výbory Národní fronty. V těchto dnech také závodní rady a rolnické komise požadovaly na svém sjezdu v Praze znárodnění průmyslu nad 50 zaměstnanců a radikální provedení pozemkové reformy nad 50 ha. Tento požadavek podpořily vyhlášením generální stávky. Prezident Beneš podlehl nátlaku

a dne 25. února přijal demisi odstoupivších ministrů a jmenoval vládu dle Gottwaldova návrhu tzv. „obrozené“ národní fronty.¹

Komunistický režim vnímal katolickou církev jako vážného nepřítele² a snažil se proto o jeho ovládnutí za pomoci mocenských prostředků. Šlo nejenom o zabavení hospodářské základny církví, ale také o znemožnění adekvátní reakce církve na společenské změny v Československu po únoru 1948. Proto také komunistický státní aparát téměř vzápětí po únorových událostech v r. 1948 zastavil vydávání veškerého katolického tisku.³ V dubnu 1949 bylo zastaveno vydávání i úředních věstníků jednotlivých katolických diecézí.⁴ Vcelku brzy se ale vynořila problematika – co nahradí tyto zastavené úřední církevní věstníky, jak bude duchovní informován o důležitých změnách v náboženském i správním životě diecéze, eventuálně o požadavcích státu. Zpočátku toto bylo řešeno vydáváním příležitostných cyklostylovaných příspěvů jako dopisů konsistoře či biskupského ordinariátu, které byly zasílány poštou duchovním diecéze pod jednacím číslem konsistoře či ordinariátu. Takto

¹ Srov. Václav VAŠKO, *Neumlčená: Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce*, sv. 1, Praha: Zvon, 1990, s. 243–245. Dále možno konzultovat Václav VAŠKO, *Dům na skále*, sv. 1, *Církev zkoušená: 1945 – začátek 1950*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004. K problematice politického katolicismu možno směřle doporučit velmi zasvěcenou monografii: Petr FIALA a kol., *Český politický katolicismus 1848–2005*, Brno: CDK, 2008.

² V přehledové studii „Postavenie Katolickej cirkvi v Československu v rokoch 1948–1989“ z roku 2009 od významného slovenského církevního historika Róberta Letze z Komenského univerzity v Bratislavě, která popisuje postavení katolické církve v Československu v letech 1948–1989, je zmiňován názor jak Jaroslavy Radouchové o tom, že v poválečné KSČ zvítězil tradiční český proletářský antiklerikalismus a odpor vůči jakémukoliv náboženství a jakékoliv církvi, tak také názor Tomáše Weisera, že do určité míry vztah KSČ a katolické církve určoval i model církevní politiky ze Sovětského svazu. Srov. Martin WEIS – Rudolf SVOBODA a kol., *Kříž pod rudou hvězdou*, České Budějovice: Nakladatelství JIH, 2009, s. 42–77.

³ Církevní historik Václav Vaško napsal, že pouhé dva dny po převzetí moci byl komunisty zastaven tisk největších katolických periodik. Ministerstvo informací údajně zdůvodnilo zastavení tisku nedostatkem papíru. Nutno ale podotknout, že komunistických novin a časopisů se tento nedostatek novinového papíru nikterak nedotkl. V náhradu za zastavené týdeníky navrhovalo ministerstvo informací jeden týdeník s názvem Nedělní rozséváč. Do připravované redakce ale byl dosazen komunistický pověřenec, který tendenčně upravoval všechny příspěvky. Srov. Václav VAŠKO, *Neumlčená: Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce*, sv. 2, Praha: Zvon, 1990, s. 16. Dále možno konzultovat Václav VAŠKO, *Dům na skále*, sv. 1.

⁴ V českobudějovické diecézi se jednalo o úřední věstník *Acta curiae episcopalis Bohemo-Budvicensis* (dále ACEB). Jeho poslední tištěné číslo je z dubna 1949 pod pořadovým číslem 4.

byli duchovní informováni např. o úpravě sňatkového práva a s tím souvisejících matričních náležitostech.⁵

2. ÚŘEDNÍ TISKOVINA SÚC

Státní aparát informoval katolické duchovní zpočátku obdobným způsobem, ale poté, co na podzim roku 1949 byl zřízen Státní úřad pro věci církevní v Praze s úrovní ministerstva, byl tento pověřen vydáváním náhrady za úřední věstníky katolické církve. Jednalo se o *Věstník katolického duchovenstva*,⁶ který začal vycházet na podzim roku 1949 a vycházel až do konce roku 1954.⁷

⁵ Na konci roku 1949 byl vydán zákon č. 265/1949 Sb. o právu rodinném, kterým se zaváděl povinný sňatek občanský u příslušného národního výboru. Církevní sňatek bylo dovoleno vykonat až po uzavření sňatku občanského, přičemž do církevních sňatkových obřadů byly počítány i tzv. ohlášky. Proto církevní vrchnost navrhovala, pokud snoubenci žádají církevní sňatek v den občanského sňatku, aby duchovní správce včas si vyžádal pro snoubence dispens od ohlášek. S ním souvisel zákon č. 268/1949 Sb. o matrikách, kterým se svěřilo vedení matrik a obstarávání úkolů s tím souvisejících místním národním výborům. Církevní matriky přešly dnem 1. ledna 1950 do správy národních výborů. Úřední cyklostylovaný přípis z biskupské konsistoře varoval, že každý duchovní osobně zodpovídá za provádění dotyčných zákonů a že kdo by je porušil při zastávání úřadu duchovního, dopouští se přestupku soudně trestného. Srov. Přípis z 5. ledna 1950 adresovaný duchovnímu Františku Procházkovi, dokument v majetku Římskokatolické farnosti Borotín u Tábora, cyklostyl.

⁶ Dlužno podotknout, že časopis pod názvem *Věstník katolického duchovenstva* byl vydáván před mnoha lety též jako tiskový orgán Jednoty katolického duchovenstva. Historik Pavel Marek ve své monografii *Český katolicismus 1890–1914* uvádí, že tento tiskový orgán Jednoty byl prodchnut rétorikou katolického modernismu. Sám redaktor Věstníku Jan Pauly byl proto církevní vrchností označován za odchovance modernismu, který připustil, aby „rozkladné živly“ ovládly jak Jednotu, tak také redakci Věstníku. Srov. Pavel MAREK, *Český katolicismus 1890–1914: Kapitoly z dějin českého katolického tábora na přelomu 19. a 20. století*, Olomouc: Gloria, 2003, s. 388–389. O celkovém ideovém naměřování tohoto časopisu nám může svědčit i heslo v internetovém *Slovníku českých filosofů* na webu Katedry filosofie Filosofické fakulty MU Brno o jednom z příspěvůatelů *Věstníku katolického duchovenstva* Františku Loskotovi, ve kterém se uvádí že „Loskot přispívá (většinou pod šiframi) do Věstníku katolického duchovenstva, tiskového orgánu hnutí, neboť věří, že církevní učení lze přizpůsobit modernímu myšlení; chtěl, aby církev opět vstoupila v čelo duševní práce a tím vůdcovství duchů, k němuž je povolána“, a naznačoval prostředky, jak sblížit vědu s církví (*Kněz a duch času*, 1905). O rok později konstatuje, že dobu je třeba pokřesťanštit: „Pokřesťanštit nástroje apósta-zie: filozofii, vědu a umění“ (*Naše úkoly*, 1906). V dubnu 1907 byla Jednota rozpuštěna a Loskot radikálně řeší svůj osobní rozpor mezi nevírou a povinnostmi kněze: v pro-

Pokud pohlédneme do tiráže tohoto úředního listu, zjistíme zde údaj o redakci a administraci, která sídlila na stejné adrese jako Státní úřad pro věci církevní v Praze – Máchova 12, Praha 7. Co se týče odpovědného redaktora, respektive zástupce listu, zde se vystřídalo několik redaktorů – nejdříve Dr. Otto Jelínek a po něm Dr. Svatopluk Černý, který je uveden v tiráži Věstníku do konce r. 1952. V roce 1953 není v tiráži uveden žádný odpovědný pracovník a zástupce tohoto věstníku. V roce 1954 se zde jako redaktor objevuje Miloš Váňa a po něm Vladimír Chmelař.⁸

Co se týče nákladu, tak počet výtisků není uveden v tiráži a dá se pouze odhadovat podle počtu římskokatolických farností a počtu jednotlivých katolických duchovních.⁹ Svědomitým odhadem se dá usoudit, že jen pro každou diecézi v Čechách a na Moravě byla vydávána minimálně tisícovka výtisků.¹⁰

sinci se vzdává kněžského úřadu, v lednu 1908 se žení, r. 1909 vystupuje z církve. Od května 1908 do zastavení časopisu v r. 1909 rediguje modernistický čtrnáctideník *Nezmar*, který „pracoval na zracionalizování náboženství,“ poté se ve svém hledání přiklání k volnomyšlenkářskému hnutí...“ Viz Helena PAVLINCOVÁ, „František Loskot,“ www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/loskot.html [cit. 25. 11. 2010].

⁷ V ojedinělých případech si Státní úřad pro věci církevní v Praze zachoval též formu hromadně rozesílaných „osobních“ dopisů jednotlivým duchovním. V roce 1950 tak například obdržel každý duchovní dopis ohledně problematiky jmenování kapitulního vikáře do Banské Bystrice po smrti banskobystrického biskupa Škrábika 8. ledna 1950. V listě z 23. února 1950 se píše, že státní aparát „pověřil správou diecéze“ Jána Decheta, římskokatolického duchovního, neboť nemohl dosáhnout dohody s katedrální kapitulou v duchu nových církevních zákonů. Když na tento list duchovním biskupové odpověděli svým pastýřským listem, následoval ze Státního úřadu pro věci církevní v Praze další „vysvětlovací“ dopis, obhajující postoje státní moci.

⁸ Srov. tiráže jednotlivých výtisků *Věstníku katolického duchovenstva* od r. 1949 do r. 1954.

⁹ Dle informace zveřejněné ve *Věstníku katolického duchovenstva* z r. 1951 – tento věstník obdržel osobně každý katolický duchovní v činné službě, to jest ten, který měl udělen státní souhlas k výkonu duchovenské služby plus pro archiv každé farnosti byl zaslán další výtisk: „Úřední zprávy – upozornění – Státní úřad pro věci církevní důrazně upozorňuje důstojné pány, že *Věstník katolického duchovenstva* je zasílán jednak na adresy všech farních úřadů, jednak na jméno každého duchovního. Výtisk zasláný farnímu úřadu je určen pro založení k úřední potřebě, výtisky na jména jsou zasílány pro osobní potřebu duchovních. Věstník se rozesílá zdarma.“ *Věstník katolického duchovenstva* 3, č. 5, ze dne 15. 5. 1951, s. 5.

¹⁰ Dle úředního katalogu českobudějovické diecéze z roku 1948 na 432 farností připadalo 371 diecézních kněží v činné službě. Řeholních kněží v diecézi působilo 71, jinam příslušných 22 a pensionovaných kněží bylo 66. Řeholních sester v diecézi působilo k 1. lednu 1948 celkem 612. Srov. *Catalogus saecularis et regularis cleri dioeceseos Bohemo-Budvicensis pro Anno Domini 1948*. Tento diecézní katalog byl vydán po několikaleté

Věstník katolického duchovenstva byl vydáván jako měsíčník s tím, že jedenkrát či dvakrát – nejčastěji v létě – vycházelo tzv. dvojčíslo. Co se týče rozsahu, téměř každý *Věstník katolického duchovenstva* měl osm tištěných stran formátu A4, což představovalo v nerozřezané podobě jeden tiskový arch. Věstníky katolického duchovenstva byly zasílány duchovním na farní úřady poštou jako poštovní novinová zásilka.

Přípis z Biskupské konsistoře v Českých Budějovicích z počátku roku 1950 dokazuje, že katoličtí duchovní nejspíše *Věstníku katolického duchovenstva* zpočátku nevěnovali patřičnou pozornost, neboť celé sdělení je uvedeno slovy „Státní úřad pro věci církevní nám uložil, abychom Vám sdělili...“ a v závěru uvádí, že podrobné pokyny byly již zveřejněny ve *Věstníku katolického duchovenstva* a že se žádá, aby byly přesně dodržovány.¹¹

3. KOMUNISTICKÁ PROPAGANDA NA STRÁNKÁCH VĚSTNÍKU

Obsahová skladba *Věstníku katolického duchovenstva* byla téměř neměnná. Na titulní první straně skoro vždy byl politický úvodník, jehož autory byli zaměstnanci Státního úřadu pro věci církevní, politici či význační katoličtí duchovní oddaní novému státnímu režimu.¹²

odmlce způsobené válkou a okupací Československa. Na dlouhou dobu byl v důsledku politických změn ve státě po únoru 1948 také katalogem posledním.

¹¹ Doslova se píše následující: „Podrobné pokyny k provedení těchto ustanovení, vydané ministerstvem vnitra v dohodě se Státním úřadem pro věci církevní, jsou otištěny ve *Věstníku katolického duchovenstva* 1, č. 10. Žádáme, aby tyto pokyny byly přesně dodržovány. Generální vikář Cais“. Přípis Biskupské konsistoře v Českých Budějovicích ze dne 5. ledna 1950 pod čj. 48/50, cyklostyl, dokument v majetku autora.

¹² Tak např. *Věstník katolického duchovenstva* z ledna 1951 zahajuje úvodníkem generální vikář litoměřické diecéze Eduard Oliva pod názvem „Na prahu nového roku“, ve kterém pochvalně hovoří o šťastném zakončení druhého roku Gottwaldovy pětiletky, budovatelském úsilí našeho lidu a samozřejmě též mírovém úsilí státu loajálních katolických duchovních. *Věstník katolického duchovenstva* (dále VKD) 3, č. 1, z 1. 1. 1951, s. 1–2. Slavnostní májové číslo téhož roku uváděl metropolitní kanovník u sv. Víta v Praze Osvald Novák úvodníkem „První máj“, ve kterém se hovoří o historii svátku Prvního máje, socialistické internacionále a šťastných tvářích pracujících lidu, VKD 3, č. 5, z 15. 5. 1951, s. 1. I problematika Babického případu našla své místo v úvodníku VKD 3, č. 8, ve kterém Páter Alfons Pluta z Vyskytné u Jihlavy si klade provokativní otázku: „Sloužili Bohu?“ VKD 3, č. 8, ze dne 14. 8. 1951, s. 1–2. V úvodnicích nechyběly ani slavnostní gratulace, tak např. P. Antonín Stehlík, kapitulní vikář pražský, uveřejnil obsáhlý text nazvaný „Padesátiny ministra Dr. J. Plojgara“, který je apoteózou minis-

Ve výjimečných případech úvodník byl nahrazen nekrologem, jak je tomu např. v č. 3–4 z 30. května 1953, ve kterém se jeho autor loučí se zesnulými generalissimem J. V. Stalinem a K. Gottwaldem.¹³

Na místě úvodníku byly též zcela výjimečně zveřejňovány i ty informace z náboženského života katolické církve v Československu, které dokumentovaly vítězství státní moci nad církví. Jako příklad lze uvést titulní stránku *Věstníku katolického duchovenstva* z března r. 1951, kde je uvedeno tučným písmem, že katoličtí biskupové a ordináři složili slib věrnosti republice, a to včetně projevu košického biskupa ThDr. Josefa Čárského, ve kterém jménem přítomných ordinářů pozdravil zástupce státu a slíbil, že všichni bez výhrady uznávají platnost státních zákonů a že nebudou uznávat církevní tresty, pokud takové tresty jsou ukládány z politických důvodů.¹⁴ Na titulní stránce též byly místo úvodníků zveřejňovány i provolání a manifesty, jak nám dokumentuje například lis-

trova života. V letních měsících byly časté úvodníky zaměřené ke zdárnému průběhu žní – např. P. Miroslav Plotěný, duchovní u P. Marie v Praze 14, vycházejí z textu podobnosti o koukolu mezi pšenicí, publikoval budovatelský text „Slovo ke žnám“, VKD 4, č. 6, z 28. 6. 1952, s. 1.

¹³ Na ukázkou uvádím alespoň dva krátké úryvky, které hovoří samy za sebe: „Hluboký a upřímný žal zalil srdce všech mírumilovných lidí na celém světě, všech, kdož po míru touží, za mír pracují a mír brání, když se dozvěděli o bolestné zprávě, že navždy odešel ten, který pro stamiliony lidí byl zosobněním celého mírového úsilí, když se dozvěděli, že zemřel milovaný generalissimus Josif Vissarionovič Stalin. Hoře pracujících lidí ve všech zemích světa bylo tak velké, že si dobře uvědomovali, že Stalin jim byl otcovským moudrým učitelem a vůdcem na cestě zápasu za mír, že jim všem byl opravdovým přítelem, který zasvětil celý svůj život boji za lepší úděl člověka. Práce, kterou Stalin vykonal pro celé lidstvo, byla velká a obrovitá. Její krása vyvěrala z toho, že veškeré úsilí Stalinovo mělo své kořeny v jeho nesmírném milujícím srdci a v lásce k dělnému člověku. Právě proto milovali Stalina stejně dělníci moskevských Stalingradských závodů, jak pracovníci sovětských kolchozníků, stejně dělníci v americkém Detroitu, francouzští námořníci, odmítající dopravovat zbraně do Vietnamu, nelidsky vykořisťovaní černoši na koloniálních plantážích, jako šťastní budovatelé socialismu v zemích lidové demokracie. (...) Ještě neoschly slzy našeho lidu, který v Stalinovi ztratil přítele nad jiného věrného a milovaného, a již naši vlast postihl přetěžký žal, když zemřel jeden z největších synů našeho národa, prezident Klement Gottwald, žák velkého Stalina. Byl to on, kdo vedl náš lid bezpečnou cestou k vítězství nad vykořisťovatelskou společností, kdo v době největšího národního nebezpečí za nacistické okupace stanul v čele boje za naši státní a národní nezávislost a svobodu. České a slovenské katolické kněžstvo želí proto s opravdovou upřímností a hlubokým bolem smrti tohoto národního veličana a slibuje si, že se bude s tím větším úsilím snažit pomáhat našemu lidu, aby kráčet k dalším budovatelským úspěchům...“ J. KOURIL, „Historické dny“, VKD 5, č. 3–4, z 30. 5. 1953, s. 1–2.

¹⁴ Srov. VKD 3, č. 3, z 13. 3. 1951, s. 1.

topadové číslo *Věstníku katolického duchovenstva* z roku 1950, ve kterém je otištěn „Manifest národům“, ve kterém se protestuje proti válce v Koreji, atomovým zbraním či znovuvyzbrojení Německa a Japonska: „Protestujeme proti znovuvyzbrojení Německa a Japonska. Jménem 500 miliónů uvědomělých lidí, kteří podepsali stockholmskou výzvu, žádáme zákaz atomových zbraní a všeobecné odzbrojení...“¹⁵

Boji za mír byl v komunistické propagandě dáván na stránkách *Věstníku katolického duchovenstva* velký prostor a důležitost. Stejně tak byli i tzv. státu loajální duchovní nuceni vydávat proklamace či dokonce pastýřské listy.¹⁶ Čtení těchto „mírových pastýřských listů“ bylo státním dozorem nad církvemi přísně sledováno.¹⁷

Pravidelně nechyběly nikdy ve *Věstníku katolického duchovenstva* rubriky „Úřední zprávy“, ve kterých z jednotlivých diecézí a arcidiecézí Čech a Moravy byly uveřejňovány informace o ustanovení jednotlivých duchovních, jejich úmrtí, vyznamenání, eventuálně informace o konkurzech na uvolněná místa či jiné úřední zprávy z diecézí. *Věstník katolického duchovenstva* obsahoval příležitostně – podle potřeby – výňatky ze zákonů týkající se života církví, respektive úřední výnosy Státního úřadu pro věci církevní v Praze. Nejčastěji se jednalo o hospodářské záležitosti, jako např. mzdové listy, štolu kostelních zaměstnanců, daň ze mzdy atd. Dále na tomto místě byly uveřejňovány i úřední zprávy z Římskokatolické Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty v Praze, jako např. zahájení akademického roku, přihlášky ke státním zkouškám a jejich termíny, jmenování či odvolání profesorů apod.

Na druhé a třetí straně *Věstníku katolického duchovenstva* byl dán i prostor pro sloupky, ve kterých byly zveřejňovány zprávy v rubrice „Z domova“ – zde se jednalo většinou o informace z činnosti celostátního mírového výboru katolického duchovenstva či loajální prohlášení katolických duchovních v boji za mír. Svě místo ve *Věstníku katolického duchovenstva* nalezla i kritika činnosti Vatikánu, jak dokumentuje např. článek „Vatikán ve spojení s Adenauerem proti míru“.¹⁸

¹⁵ Srov. VKD 2, č. 12, z 27. 11. 1950, s. 1.

¹⁶ Tak například generální vikář českobudějovické diecéze Buchta byl přinucen napsat pastýřský list, který pro dokumentární důležitost přikládám jako přílohu č.1.

¹⁷ Pro dokumentaci přikládám jako přílohu č. 2 text hlášení o sledování duchovních ve věci čtení pastýřských listů.

¹⁸ Srov. VKD 5, č. 5–6, z 30. 6. 1953, s. 11.

Věstník katolického duchovenstva obsahoval též články, či spíše – po pravdě řečeno – hanlivé útoky proti politikům bývalé buržoazní Československé republiky. Dokumentuje nám to např. nepodepsaný článek „Dokumenty o protinárodní a protisovětské politice T. G. Masaryka“. Autor či autorka tohoto článku používá obvyklá komunistická klišé a hovoří o spojení Masaryka s bankéři a průmyslníky: „Bankéři a průmyslníci vždy cítili, že Masaryk je jejich člověk. Proto mu dávali za nemalé, jím zprostředkované úsluhy, které přinášely do kapes kapitalistů tučné zisky, velké osobní dary. Průmyslníci tak činili rádi, protože dary se nekolikanásobně vracely nazpátek. Masaryk rozhodně nebyl takovým, jak se vykládalo na stránkách buržoazních novin a v knize Karla Čapka: ‚Hovory s TGM‘...“¹⁹

Věstník katolického duchovenstva obsahoval také krátké informace z života drobných duchovních, soustrastné či blahopřejné dopisy, zprávy ze světa kultury a mnohé další. Zcela výjimečně *Věstník katolického duchovenstva* byl celý věnován jednomu tématu. Tím byl buď celostátní sjezd mírového výboru Katolického duchovenstva se všemi jeho projevy, a dokonce i s fotografickou dokumentací, nebo potřeba odsoudit třídního nepřítele. Jako příklad nám může posloužit číslo 8 *Věstníku katolického duchovenstva* z roku 1951, které je věnováno tzv. Babickému případu. Úvodník P. Pluta jsme již zmínili výše. Na tento úvodník navazuje článek P. Karla Němce, faráře z Radkova: „Zneužili důvěry lidu“, který např. uvádí takové skutečnosti, že „farář Drbola a Pařil hostili teroristy a úkladné vrahy, světili jim růžence a modlili se za ně ke sv. Tadeášovi, aby je v nebezpečí chránil.“ Ruku v ruce s tímto článkem jde i následující článek P. Josefa Hlaváče, faráře v Kostelní Myslové, který byl osobně přítomen soudu nad „tlupou rozvratníků, teroristů, vrahů a žhářů z Babic a okolí“. Doslova uvádí: „Byl jsem přítomen přelíčení a výslechu s římsko-katolickým knězem Drbolou z Babic. Prohlašuji, že jsem měl toho jeho výslechu dosti. Více jsem již poslouchat nemohl. Katolický kněz, a klesne tak hluboce!! Celá jeho výpověď mne zdrtila.“²⁰ Problematika Babické vraždy nalezla i svou odezvu v archivních dokumentech jihočeského regionu. Prohlášení biskupa Skoupého o církevním trestu pro duchovní z Babického případu byl zaslán i všem církevním tajemníkům jihočeského regionu, kteří s jeho obsahem seznámili na vikariátních poradách všechny přítomné

¹⁹ VKD 5, č. 5–6, z 30. 6. 1953, s. 6–8.

²⁰ VKD 3, č. 8, z 14. 8. 1951, s. 1–6.

katolické duchovní.²¹ Následně pak od nich žádali, aby vypracovali pod jeho dohledem rezoluci, ve které tvrdě odsoudí zločinnou činnost zmíněných katolických duchovních z Babického případu a budou pro ně požadovat tvrdé tresty.²² Některá z těchto prohlášení pak našla i odezvy v sloupcích *Věstníku katolického duchovenstva*, kde pod tituly jako „Zradili Krista a své bližní“ byly uveřejňovány. Jeden příklad rezoluce za všechny: „Resoluce. Římsko-katoličtí kněží okresu Tišnov, shromáždění na své měsíční konferenci, konané dne 13. července 1951, hluboce litují případu svých spolubratří P. Václava Drboly, faráře z Babic, a P. Františka Pařila, faráře z Hor. Újezda, kteří byli účastni teroristické akce v Babicích, a prohlašují, že se s jejich odsouzením hodnou činností neztotožňují a ztotožňovati nikdy nebudou. Tišnov, dne 13. července 1951, podpesáni P. J. Válka, farář a kons.rada Tišnov, P. J. Formánek, kooperátor, Lomnice, P. O. Zadražil, kooperátor, Lomnice, P. J. Fejta, farář, Deblín, P. St. Ledabyl, administrátor, Doubravník, P. Fiala, farář, Žernůvka, P. Svoboda, farář, Olší, P. Kepřda, probošt, Předklášteří u Tišnova, P. Mouřínovský, profesor, Tišnov, P. Fr. Malík, farář, Drásov.“²³

Věstník katolického duchovenstva věnoval část svého prostoru i farním hospodyním, když otiskoval jejich prohlášení či poděkování. Dokumentuje to například dopis otištěný v rubrice „*Naše pošta*“, ve kterém farní

²¹ Pro dokumentaci přikládám text tohoto pastýřského listu jako přílohu č. 3.

²² Pro dokumentaci uvádím text jednoho takového prohlášení z jihočeského regionu: „Státní úřad pro věci církevní, Praha XII, Máchova 7. Resoluce. Duchovní řím. kat. církve z okresu Soběslav, shromáždění na besedě, konané dne 31. VII. 1951, odsuzují co nejrozhodněji zločinné a velezrádné počínání ř.k. duchovních, faráře Pařila z Horního Újezda a adm. Drbolu V. z Babic. Schvalujeme též postup Brněnského Dp. biskupa, který oba zmíněné duchovní degradoval ze všech kněžských funkcí, a dále schvalujeme spravedlivý trest, vynesený státním soudem oběma proviněným. Všichni duchovní řím. kat. církve odsuzujeme podobné počínání, které je duchovního nedůstojné, a slibujeme, že se vynasnažíme ze všech sil a největší měrou podpořiti snahu našeho pracujícího lidu o zvyšování životní, sociální a kulturní úrovně, a hlavně budeme podporovat všechno, co zabezpečuje světový mír. Dále budeme podporovat všechny akce, které směřují k rychlé sklizení a výmlatu a výkupu a tak k podpoře a zajištění zásobování všeho pracujícího lidu, a dále upozorňovat občanstvo na různé škodlivé vlivy, jež ohrožují zlepšování hospodářské situace, anebo taktéž znevažují úsilí za světový mír. Podpisy: M. Struška, farář, Drásov, T. Lexa, farář, Bošilec, Ant. Komrsk, děkan, Veselí, Jan Roupec, děkan, Hlavatce, Václ. Frolík, adm., Drahov, Jan Panoš, adm., Dírná, Vlad. Vlček, ad. exc., Janov...“ Opis odeslané rezoluce uložený v archivu OCT. Srov. SOkA Tábor, fond ONV Soběslav, karton č. 98, inv. č. 488, sig. 299, složka různé záležitosti církevní.

²³ VKD 3, č. 8, z 14. 8. 1951, s. 1–6.

hospodyně Hermína Kořínková děkuji okresnímu církevnímu tajemníkovi za pozvání na schůzi farních hospodyn.²⁴

4. PROČ PSALI?

Při přečtení článků uveřejněných ve *Věstníku katolického duchovenstva* si nutně musíme položit otázku, kdo byli autoři a proč takové články psali. Pokud se jedná o zaměstnance Státního úřadu pro věci církevní v Praze či politiky, tak zde se dá jednoduše konstatovat, že to bylo takřkajíc v popisu jejich práce či že to byl tzv. stranický úkol. V případě význačných duchovních dosazených státem na vlivná místa či čelných představitelů MHKD můžeme konstatovat, že i u nich to byl jeden ze způsobů, jak projevit režimu díky za „místo na slunci“.

Proč ale psal prostý duchovní nebo i farní hospodyně „patolízalské“ projevy, dopisy díky či články o JZD? Odpověď na tuto otázku souvisí s tzv. komplexním hodnocením duchovních, které formou dotazníku vyplňovali již během roku 1950 na všechny duchovní okresní církevní tajemníci. Duchovní byli „roztříděni“ do stupnice 1–4 podle míry tzv. „nebezpečnosti“. Do stupně 4 byli zařazeni tzv. „reakční duchovní“, u kterých nebyla naděje na „převýchovu“ režimem, stupeň 3 znamenal duchovní horlivě vykonávající své povinnosti, oddané biskupům a Vatikánu, ale „převychovatelné“. Stupeň 2 zahrnoval duchovní tzv. „vyčkávací“ a vykonávající jen to, co byla jejich striktně předepsaná povinnost. Tito na nátlak státní moci vykonávali žádané akce – například psali již zmíněné články do *Věstníku katolického duchovenstva*. Stupeň 1 znamenal tzv. loajální duchovní, kteří své náboženské povinnosti zanedbávali a místo nich z vlastní iniciativy podporovali státní režim. Do této skupiny byli zařazeni duchovní vydíratelní pro své skryté morální poklesky a tito též pod hrozbou psali i ony přeučtivé díky či vlastenecké projevy do *Věstníku katolického duchovenstva*. Počátkem roku 1952 dostali

²⁴ „Dopis farské hospodyňky. Byla jsem okresním církevním tajemníkem ve Dvoře Králové n. Labem vyzvána, abych se jako delegátka okresu zúčastnila schůze farních hospodyn v Praze, pořádané Svazem žen a katolickou Charitou. Průběhem schůze byla jsem velice uspokojena. Naše požadavky byly na této schůzi tlumočeny a budou jistě na směrodatných místech uznány a splněny. Pokládám si za svou povinnost, abych za tuto snahu povolovaných míst vyslovila své uznání a díky. Hermína Kořínková, farní hospodyně, Bílá Třešňá.“ VKD 2, číslo 12 z 27. 11. 1950, s. 12.

všichni okresní církevní tajemníci za úkol od Státního úřadu pro věci církevní v Praze vypracovat seznamy tzv. postradatelných a nepostradatelných osob církevního života. Jednalo se nejenom o duchovní ustanovené v duchovní správě a s patřičným státním souhlasem k výkonu duchovenské funkce, ale i o farní hospodyně a laické katechetky.²⁵ Jelikož osoby církevního života vbrzku seznaly, čeho je zapotřebí, aby mohly setrvat na svém dosavadním místě, zapojily se do mnohdy předstíraného angažovaného života. Proto můžeme číst na stránkách Věstníku například zprávy o tom, že duchovní vstupují do Svazu československo-sovětského přátelství (SČSP).²⁶

V ojedinělých případech se jednalo i o upřímně míněnou snahu duchovního vymoci za pomoci děkovného článku na státu další finanční dotaci pro opravu chátrajícího kostela. Mnohdy se ale tyto projevy díky nesetkaly s pochopením u věřících, kteří pak adresovali svým duchovním i anonymní dopisy jako projev nesouhlasu s jejich angažovaností. Tak například okrskový vikář Pátek z Malenic obdržel anonym následujícího znění: „Rudý faráři! Libuješ si, že máš obíbený kostel a stát že dal 100 000 Kčs. A kolik miliard sebral rudý stát církvi, to nevíš? A nepíšeš? Ty nevidíš vykradené statky, dílny a krámy? Ty nevidíš otroky nucených brigád, kterým drze říkají dobrovolné? Vím, že proti teroru je jít těžko – tak alespoň mlč! Jinak jsi buď slepý, nebo ničema! A tak si vyber – jsi pro Krista nebo Antikrista? Přejde den!“²⁷

²⁵ Archivní fondy církevních tajemníků ONV i KNV v jihočeském regionu obsahují velké množství těchto kádrových materiálů a i situační zprávy pravidelně vypracovávané církevními tajemníky zachycují, zda je „něco nového“ v kádrovém profilu jednotlivých duchovních.

²⁶ Tak například *Věstník katolického duchovenstva* z března 1952 uvádí následující: „Na okresní besedě duchovních třeboňského okresu vstoupilo deset římskokatolických duchovních do SČSP, aby tak dokázali vděčnost Sovětskému Svazu za naše osvobození a za jeho neúnavnou práci pro světový mír.“ VKD 4, číslo 3 z 20. 3. 1952, s.6.

²⁷ Tento dopis byl odeslán z Českých Budějovic, psán hůlkovým písmem, bez data a nepodepsán. Vikář Pátek dopis odevzdal na oddělení StB ve Vimperku. Opis dopisu s popisem celého případu orgány StB byl uložen ve spisech krajského církevního tajemníka. Srov. SOA Třeboň, fond KNV České Budějovice, materiály odboru pro věci církevní, karton č. 699, sign. cír. /11.

5. ZÁVĚREM

Od září roku 1953 neměl Státní úřad pro věci církevní v Praze postavení na úrovni ministerstva a v roce 1956 přešla jeho agenda pod ministerstvo školství a kultury. Od prosince 1954 přestal vycházet i *Věstník katolického duchovenstva* coby předepsaný úřední list pro katolické duchovenstvo. To bylo o dění v diecézi a státní církevní politice informováno cyklostylovanými diecézními oběžníky, které podléhaly státnímu schválení a jejichž obsah byl vždy konzultován s církevním referátem příslušných krajských národních výborů. Tyto změny souvisely se změnou boje státu proti církvi. Vedení státu bylo od konce roku 1953 přesvědčeno, že problematika katolické církve je z mocenskopolitického hlediska vyřešena. Vždyť i soudný čtenář *Věstníku katolického duchovenstva* musel z obsahu článků seznat, že katolická církev v Československu je ve všem podřízena státní moci a zcela zmrzačená – bez hospodářské základny, školství, tisku, mužských řádů a prakticky též bez biskupů. Tato studie se zabývala *Věstníkem katolického duchovenstva* z pohledu jeho čtenářů. Zůstává nezpracován ještě druhý pohled na tuto tiskovinu, a to skrze archivní materiály Státního úřadu pro věci církevní, které jsou deponovány v Národním archivu v Praze. Zde by bylo možno hledat odpovědi na otázku, jak státní moc pokyny „ze shora“ řídila *Věstník katolického duchovenstva*, jak probíhala cenzura došlých příspěvků a pod. To je již ale úkolem pro další studii.

PŘÍLOHA Č. 1. „MÍROVÝ“ PASTÝŘSKÝ LIST JOSEFA BUCHTY

Z biskupské konsistoře v Českých Budějovicích

Milovaní spolubratři a drazí věřící!

Milost Vám a pokoj od Boha, Otce našeho a od Pána Ježíše Krista. Bůh není Bohem rozbroje, nýbrž pokoje (IKor. 14,33), čteme u sv. Pavla. Mnoho lidí se dopouští v hodnocení války farisejství. Navenek ji sice, aby se nelišili od běžného veřejného mínění, odsuzují, ve skutečnosti je jim jevem žádoucím. Válka však je spojena s takovými zhoubami pro životy, zdraví, majetek, mravnost a kulturu, že je velkým neštěstím pro lidstvo a je jedním z nejhroznějších hříchů proti zákonu Božímu. Dovolena je toliko válka obranná, když mají býti chráněny ohrožené nejvyšší životní statky národa. Dnes každé vzplanutí války může vyvolati nezměrné

světové válečné požáry. Tak jest i odpovědnost za vyvolání války při dnešních moderních technických vymoženostech mnohem větší, než bývala dříve. Válka není Božím dopuštěním. Páté přikázání nás varuje: nezabiješ... a proto každá válka byla proti vůli Boží a každá válka na světě byla z vůle šílených pýchou.

Historie naší země ukazuje, jak veškeren náš lid trpěl téměř všemi válkami, které procházely Evropou. Válka jest hroznou věcí, ale současně přináší velké zisky těm, kteří těží z krve, slz a nepopsatelného utrpení mužů, žen a dětí. V Koreji se rozpoutala válka, vedená nelidskými metodami ve formách horších, než tomu bylo za první a druhé světové války. Mnozí by si přáli, aby požár války byl přenesen do Evropy. Nedovedeme si to ani dost dobře představit, co by z Evropy zůstalo.

Jest proto třeba, aby všichni lidé dobré vůle se postavili se vši rozhodností proti válce. Pro mírumilovné lidstvo znamená válka utrpení, hlad, smrt, neutešitelnou bolest vdov a sirotků. Slavné a historické jsou dny, jež nám dopřává Pán Bůh prožívat. Bojujeme o největší statky lidstva, bojujeme o nejčestnější bitvu všech věků, bitvu o trvalý mír.

Mír jest požehnáním pro lidstvo a podmínkou našeho štěstí. Jistě jest krásné a radostné mluvit a kázati o míru. Neboť co může býti krásnějšího než mír, když lidé a národy žijí mezi sebou v pokoji a přátelství. Slovo mír jest krátké, v mnoha jazycích jednoslabičné, ale obsah jeho jest veliký. – Takové sladké slovo: MÍR. Když vidíme, že kvetou naše jabloně a děti pod nimi si hrají, když slyšíme, že všichni lidé zpívají ze srdce svého radostného, když vidíme, že každý chléb svůj jí, jsme šťastni, že je mír.

Mír podle slov Spasitelových je darem Božím. A o dar Boží musíme prositi, tedy za mír pokorně a vytrvale se modliti. „Svaté evangelium není nic jiného, leč pokoj. Počalo s pokojem, a kázalo a káže jen pokoj.“ (Sv. Fr. Sales. káz. na úterý velikon.). „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“ (Luk 2,14). „Možno-li, pokud jest na vás, mějte pokoj se všemi lidmi.“ (Řím 12,18). „Lepší kus suchého chleba a k němu pokoj, než plný dům kvasů obětních, a při nich sváry.“ (Přísl. 16,1). „Ku pokoji povolal nás Bůh.“ (1Kor. 7,15). „Uchyl se od zlého a čiň dobré, hledej pokoje, ano, hoň se za ním.“ (Žalm 33,15). Svatý Augustin ve spisu „O státní Boží“, kniha 19, kapitola 11, píše: „Mír chová v sobě takové dobro, že v této pozemské smrtelnosti nad něj nelze nic milejšího uslyšeti, nic příjemnějšího žádati a nic lepšího nalézt.“

Je tedy povinností každého křesťana pracovat a bojovat za mír. Mírumilovnými národy vroucně žádaný mír, který by znamenal pokoj

ve spořádanosti a svobodě všech národů ve spokojenosti, zůstává však stále nejistý a udržuje myslí národů v napětí a předtuchách. A přitom v mnohých západních státech přesto, že jsou válkou zpustošeny a v důsledku toho strádají nedostatkem a zkázou, jsouce postiženi nezaměstnaností, hrstka vykořisťovatelů a nezodpovědných živlů, jsouc pužena nesmiřitelnou nenávistí k člověku a jeho budovatelskému úsilí, hrozí a straší rozvrátit a podlomit nesčetnými válečnými přípravami a hlavně propagandou velice lživou i samotné základy velkých mírumilovných států.

Tato smutná a politováníhodná podívaná skličuje svrchovanou bolestí všechno opravdu křesťansky věřící a smýšlející lidstvo. A tu především je nutno mít na zřeteli a bedlivě uvážiti, že jest nejvyšší naléhavé toto: usmířiti myslí lidí a národů a přivést je k bratrské svornosti a k vzájemné spolupráci a k uskutečňování oněch zásad a snah, které jsou v souhlasu jak s naukou a příkazy křesťanskými, tak i s potřebami dnešní doby. Stejně nechť si uvědomí všichni, že současná válečná psychosa jest tak velká v přítomnosti a tak hrůzná pro budoucnost, že jest nezbytně třeba, aby jednotlivci, hlavně ti, kteří oplývají bohatstvím tohoto světa, dali přednost obecnému blahu před soukromým pohodlím, ziskem nebo vykořisťováním. Strašlivá věru jsou zla, kterým nutno učiniti přítrž, a to co nejrychleji. Mírumilovné lidstvo však nebude tyto požadavky klást, ono si je bude vynucovat, a to za různých podmínek boje všemi způsoby a prostředky, jimiž obránci míru vládnou. Představitelkou těchto stamilionů mírumilovných lidí je Světová rada míru. Její dílo je práce ušlechtilá a z hlediska křesťanského bohumilá.

Podněcovatelé války se cítí slabí proti většině lidstva, která si přeje mír, a proto se snaží oživit starý německý nacionalismus a militarismus, který nabyl tak nestvůrné podoby v německém nacismu. Němečtí lidé, kteří jsou právě tak mírumilovní, jako lidé jiní, mají býti opět zneužiti k válečnému krveprolití. Jest to proti všem křesťanským zásadám, a proto žádáme, aby bylo zastaveno znovuvyzbrojování západního Německa. Podněcovatelé války by si přáli, aby pro náš národ se opakoval nový Mnichov. Proto český lid má především bojovat proti válečným přípravám a remilitarisaci Německa a žádat, aby německá otázka byla velmocemi rozřešena mírovým způsobem.

Jest třeba, aby každý z nás si uvědomil, že český národ by především trpěl novou válkou, a proto jest jeho povinností volat po uzavření paktu míru mezi pěti velmocemi, jak k tomu vyzývá Světová rada míru, má

být uzavřen mezi SSSR, USA, Velkou Británií, Francií a Čínskou lidovou republikou. Tím by navždy bylo odvráceno nebezpečí války a získáno pro svět požehnání trvalého pokoje v národech i mezi národy.

V zahraničí jsou lidé, kteří zradili svůj národ a podněcují do války proti vlastní zemi ve spolku s nepřáteli republiky a s nacistickými vrahy našeho národa. Klesli tak hluboko, že usilují o nový Mnichov, o rozčlenění a zničení republiky. Je to zrada na vlasti, kterou odsoudí každý vlastenecky cítící katolík.

I u nás, kdy veškerý lid s obětmi buduje lepší a šťastnější život a pracuje pro mír, najdou se zbloudilí jednotlivci, kteří ze sobeckých a hamižných důvodů se cítí postiženi a jsou zaslepeni nenávistí ke všemu sociálnímu a hospodářskému pokroku.

Nepochopili mravní přínos sociálních a hospodářských pramenů, jichž jsme svědky a které se u nás dějí ve prospěch všeho pracujícího lidu. Aby si uhájili své dřívější výsady, jsou ochotni volat po nové válce. Je to smýšlení sobecké a zrádné, které by se vymstilo i na nich samých i jejich dětech. Je to smýšlení nekřesťanské, které je svědectvím toho, že mravní svědomí takových lidí bylo udušeno lakotou po majetku a bezuzdným sobectvím, které nezná žádných křesťanských zásad, ani lásky k bližnímu.

My, věřící katolíci, v jihočeském a šumavském kraji, chceme být lidmi mírumilovnými. Uprostřed nás stojí Kristus, jehož pozdrav: „Pokoj vám!“ je naším příkazem. Prosba: „Od moru, hladu a války, vysvobod' nás, Pane“, nechť se rozléhá po celé naší vlasti a celém světě. Všichni se postavme do řad obránců míru. Všechna naša lid přistoupí počínajíc 26. květnem k aktu světového významu: k hlasování o uzavření paktu míru mezi pěti velmocemi a pro zákaz znovuvyzbrojení západního Německa. Každý náš občan bude odpovídat sám před svým svědomím. – Jako opravdu věřící katolíci jsme celým srdcem pro mír. Prosme Boha modlitbou Církve, kterou denně šeptejme svátostnému Spasiteli: „Da nobis pacem in diebus nostris...“. Dej, Pane, mír našim dnům, mír duším, mír rodinám, mír vlasti, mír mezi národy. Kéž duha uklidnění a smíření jasným obloukem svého světla překlene zemi, posvěcenou životem a utrpením Tvého Božského Syna.“

Tohoto pokoje, milí spolubratři a drazí věřící, přeji vám z celého srdce. Máte ve své moci zjednat si jej. Nakonec znovu Vás prosím o spolupráci

v úsilí o mír, díle tak spásitelném, aby i Vám platila slova Kristova, která v neděli velikonoční řekl apoštolům: „Pokoj Vám!“ Amen

V Českých Budějovicích dne 21. května 1951.

P. JOSEF BUCHTA, generální vikář diecése českobudějovické.²⁸

**PŘÍLOHA Č. 2. HLÁSENÍ O SLEDOVÁNÍ DUCHOVNÍCH
VE VĚCI ČTENÍ PASTÝŘSKÉHO LISTU**

Okresní národní výbor v Soběslavi
V Soběslavi 13. VI. 1951

Krajský národní výbor
církv. odd.
Č. Budějovice.
Telefon: 130,131
Zn: I/4 – 290 – 3.154/51.

Věc: čtení pastýřských listů.

Akce mírových podpisů, která byla rozvinuta a ku které byli požádáni duchovní, aby v kázání informovali věřící o významu této akce, jakož i čtení pastýřského listu pojednávajícího o nutnosti zachování míru a záležitosti hlasování, zhostili se duchovní soběslavského okresu takto:

Bošilec: Farář Lexa Tomáš, v kázání dne 10. VI. poukázal na význam podpisové akce, jakož i zachování míru. /všichni duchovní byli o to požádáni na besedě duchovních 30. V./ Dne 17. VI. přečetl pastýřský list a měl ještě svůj doslov, ve kterém nabádal věřící k hlasování.

Budislav: Farář Zemek Jan, mluvil o významu hlasování pro mír dne 10. VI. a 17. VI. přečetl pastýřský list, doprovobený vlastním doslovem, kde velmi účinně vybídl věřící k hlasování.

Dírná: Farář Panoš Jan, v kázání 10. VI. poukázal na povinnost každého občana hlasovat pro světový mír. 17. VI. přečetl pastýřský list,

²⁸ SOKA Tábor, fond ONV Soběslav, karton č. 98, inv. č. 486, sig. 296. 4, složka pastýřské listy.

a vlastním krátkým doslovem přesvědčoval věřící o nutnosti hlasování pro mír.

Drahov a Hamr: administrátor Frolík Václav, dne 10. VI. učinil jen malou zmínku v kázání o zachování míru a hlasování pro něj. Dne 17. VI. přečetl pastýřský list, bez vlastního komentáře.

Dráchov: Farář Struška Matyáš, měl v kázání krátký proslov o nutnosti zachování míru a povinnosti hlasování každého občana. 10. VI. Pastýřský list četl 17. VI. bez vlastního komentáře.

Hlavatce: Děkan Roupec Jan, měl 10. VI. jen malou připomínku k podpisové akci, 17. VI. přečetl pastýřský list, bez komentáře.

Choustník: Farář Punda Boh., mluvil v kázání 10. VI. jen o míru Božím a jeho zachování. Pastýřský list četl tím způsobem, že dělal výňatky a na konec poukázal, že jistě každý věřící katolík je pro mír.

Nedvědice: V neděli 3. a 10. VI. v kázání mluvil kaplan Rožánek B. o nutnosti zachování míru a 17. VI. přečetl pastýřský list s vlastním doslovem.

Janov: Adm. Vlček z Plané /adm. exc. v Janově/ dne 10. VI. krátce promluvil o míru a povinnosti každého občana pro mír hlasovat. 17. VI. přečetl pastýřský list s krátkým doslovem.

Soběslav: Děkan Bolech Matěj, dne 3. a 10. VI. jen několika slovy se zmínil o zachování míru a hlasování pro něj. Pastýřský list nečetl, jen zase krátce naznačil, že je nutno zachovat mír, aby se všichni věřící za něj modlili a pro mír hlasovali.

Tučapy: Farář Zemek J., adm. exc. z Budislavi, promluvil o významu hlasování pro mír 10. VI. a 17. VI. i zde přečetl pastýřský list a doprovodil vlastním doslovem.

Veselí: Děkan Komrska Ant. mluvil o míru a hlasování pro něj, 10. VI. a 17. VI. přečetl pastýřský list a vyzval všechny věřící, aby pro mír hlasovali.

Zálší: Os. děkan Kašpar F., mluvil 3. VI. a 10. VI. jen krátce o míru Božím a jeho zachování jakož i modliteb za něj. Pastýřský list četl bez komentáře.²⁹

²⁹ SOkA Tábor, fond ONV Soběslav, karton č.98, inv.č.486, sig. 296.4, složka pastýřské listy, opis hlášení – tzv. průklep, nesignovaný.

PŘÍLOHA Č. 3. BABICE – PASTÝŘSKÝ LIST

Biskupský Ordinariát v Brně.

Velebnému duchovenstvu diecéze brněnské!

Drazí spolubratři!

Jsem nesmírně zarmoucen a sklíčen smutným a strašným případem, že dvěma kněžím naší diecése byla soudním procesem prokázána spoluúčast na teroristické činnosti, a dokonce na vraždě veřejných funkcionářů, a že bylo k tomu zneužito i posvátných úkonů. Odsuzuji rozhodně – a se mnou jistě Vy všichni – tento hrozný zločin a vyslovuji nad tím hluboké politování.

Při této příležitosti znovu varuji co nejrozhodněji a nejdůrazněji všechny kněze před jakoukoliv ilegální činností. Učinil jsem tak zvláštním oběžníkem již v r. 1948 a opakuji to častěji, naposled jsem to připomenul koncem února při instalaci nových kanovníků.

Ilegální činností poškozuje se nejen stát, který buduje nový, sociálně spravedlivější řád a tím šťastnější život svých občanů, ale škodí se jí nesmírně také Církvi a velmi se jí stěžuje duchovní působení ostatních kněží, kteří své stavovské povinnosti svědomitě a čestně plní.

Ilegální činnost není v duchu a intencích Církve a kněz, který se jí i přes zákaz a varování zúčastňuje, zpronevěřuje se svému duchovnímu poslání.

A vražda je zakázána a trestána nejen zákonem světským, nýbrž především zákonem Božím, a v Církvi byla vždy považována za hanebný zločin, který byl stíhán i tresty církevními. De clericis vide can. 985 n. 4 (fiunt irregulares) et can. 2354 §2 CJC: Clericus – reus homicidii culpabilis degradetur. (De degradatione ef. can. 2305 CJC.).

Nad provinivšími se kněžími Pařilem Františkem, býv. farářem v Horním Újezdě, a Drbolou Václavem, administrátorem v Babicích, vyslovuji současně trest degradace a zbavuji je všech kněžských funkcí.

Jsem přesvědčen, že tento hrozný zločin a spravedlivý trest, který byl nad viníky vynesen, jistě způsobí, že vel. duchovenstvo bude se úzkostlivě vyhýbatí veškeré zapověděné činnosti, že nebude nijak krýt ty, kteří by takovou činnost chtěli provádět, a že se bude s veškerým úsilím věnovati svému vlastnímu poslání náboženskému a mravnímu.

A kdyby nade vše očekávání i jiní provozovali jakoukoliv ilegální činnost, budou potrestáni nejen zákonem světským, ale i podle práva církevního. Tento případ budiž všem výstražným mementem.

Na konec Vás, drazí spolubratři, prosím celou vroucností své duše a zapřísahám Vás: Žijte a jednejte vždycky tak, jak se sluší na kněze, abych již nikdy nemusil Vám tak smutný oběžník posílati.

Oběžník tento budiž dán k přečtení všem kněžím ve farnosti.

V Brně dne 15. července 1951.

+ Karel, biskup /vlastnoruční podpis/³⁰

The Catholic Church in the Light of Věstník katolického duchovenstva

Keywords: Catholic Church; State press; Archive documents

Abstract: In April 1949, the Communist regime officially terminated the last free Catholic press in Czechoslovakia, the official diocesan circulars. In its stead the uniformly printed Věstník katolického duchovenstva (Bulletin of the Catholic Clergy) was published by the State department for churches in Prague over 1949–54. This study, based on this publication, presents the image of the diocese's religious life in South Bohemia, as imposed by Communist propaganda. Using selected examples, the study confronts the information provided by the Věstník katolického duchovenstva with the reality based on the testimony of South Bohemian archives.

prof. PaedDr. Martin Weis, Th.D.
Katedra církevních dějin Teologické fakulty
Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
Kněžská 8
370 01 České Budějovice

³⁰ Státní okresní archiv (dále SOkA) Tábor, fond ONV Soběslav, karton č. 98, inv. č. 488, sig. 299, složka pastýřské listy.